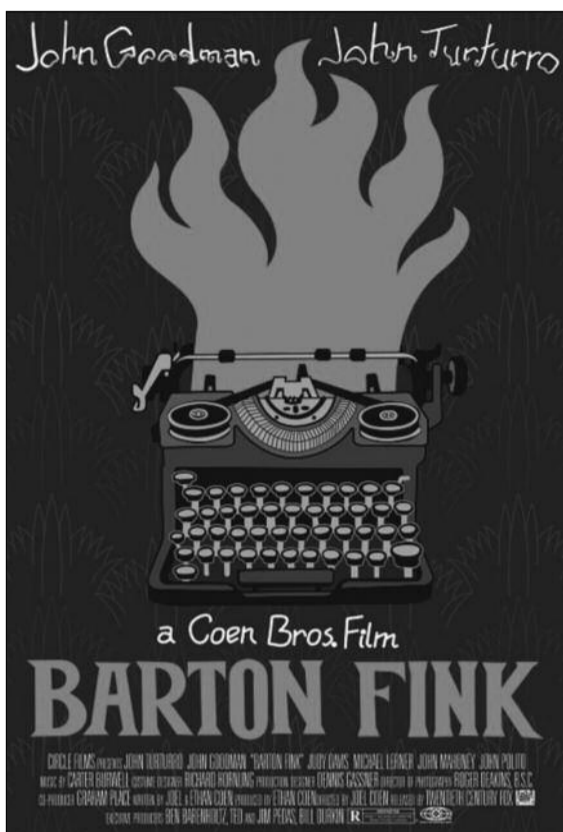


## Hotelul, coridorul și tabloul



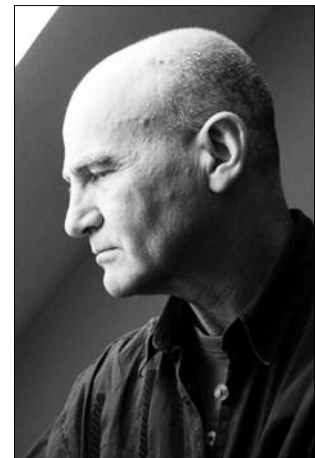
Timpul decide, reasează valorile, schimbă prioritățile. În 1991 frații Coen primeau la Cannes *Palmes d'Or* pentru filmul *Barton Fink*, în timp ce mulți se declarau nemulțumiți, contrariați. Iată că acum filmul e un clasic al fraților Coen, citat mereu, reanalizat, desfoliat, adulat. Joacă în film John Turturro, John Goodman, Judy Davis etc.

În 1941 piesa lui Barton Fink are mare succes la New York, astfel că autorul devine o valoare sigură pentru Hollywood, unde i se cere un scenariu la modă. Filmul denunță industria hollywoodiană și exploatarea scriitorilor, într-un parodic suprarealist, insolit, amestecând piste, ocolind orice *déjà vu*. Barton stă în hotel ca să scrie, dar blocajul în fața foii albe îl dărmă. Hotelul devine personaj în acest film minimalist, cu dialoguri ambigue. Un coridor infinit, cu pantofii aliniați în fața ușilor, plus acele lampioane opulente, care dau fiori și transmit o misterioasă solitudine. Barton nu poate scrie, aude zgomote ciudate, stă lângă ventilator, admiră tabloul în care o femeie pe plajă stă cu spatele la privitor și, ca să uite de angoasa paginii albe, își pune la bătaie imaginația ca

să însuflească tabloul, să audă pescărușii, dar și clipocitul leneș al apei. Mai apoi îl cunoaște pe vecinul psihopat Charlie, dar și pe scriitorul de succes W.P.M., care parcă ar fi Faulkner (acesta a avut un contract la Hollywood). Nu e singura trimitere, întrucât W.P.M. și secretara-amantă amintesc de Scott Fitzgerald și de a sa *Zelda*.

Uneori, în acel univers de *huis-clos*, în acea descindere în infern, se desprinde o bucată de tapet, coborând spre bază în alunecare onirică și lipicioasă (la propriu). Crimă, poliție, incendiu, într-o avalanșă potolită. Dialoguri calme cu flăcările năvălind din spate, cu fețe umede de căldură, în climatul unei parodii susținute, cu subtext logic. Barton și-a scris scenariul, dar el nu corespunde gusturilor dubioase; atunci el se duce pe malul mării și o întâlnește pe femeia solitară din tablou, cu care discută. Poate e muza lui, nu? Sau imaginația sa dezlănțuită și prodigioasă nu mai cunoaște opreliști, pentru a crea o lume paralelă, auctorială, extrem de credibilă.

Filmul fraților Coen nu moralizează, oferind o bucurie cinefilă prin melanjul original de sordid și poezie.



**În anul acesta s-au împlinit 70 de ani de când există teatru profesionist la Petroșani și, implicit, în Valea Jiului. Ei trebuiau sărbătoriți așa cum se cuvine dar Teatrul „Ion D. Sîrbu” abia se dezmeticise după demiterea trei Nicoleta Lucreția Bolcă, întâmplată anul trecut, pe motive de fraudă financiară.**  
M.B.

## Gala Teatrului “Ion D. Sîrbu din Petroșani: 11 zile magice pentru 70 de ani!

În anul acesta s-au împlinit 70 de ani de când există teatru profesionist la Petroșani și, implicit, în Valea Jiului. Ei trebuiau sărbătoriți așa cum se cuvine dar Teatrul „Ion D. Sîrbu” abia se dezmeticise după demiterea trei Nicoleta Lucreția Bolcă, întâmplată anul trecut, pe motive de fraudă financiară. Domnișoara a beneficiat, în cei zece ani cât a fost în fruntea teatrului, de bugete anuale echivalente cu sumele alocate de Consiliul nostru județean, Spitalului de Urgență din Deva. Cum a gestionat Domnișoara acești bani? Punea în scenă, în fiecare an, cam 26 (douăzeci și șase!) de premiere pe care le juca odată sau maxim de două-trei ori. Nu e ușor lucru să cheltui, an de an, un milion de euro. Demisă de Consiliul județean, președintele Bobora a lăsat la latitudinea colectivului să facă noua numire. Alegerea lor a fost Cosmin Rădescu, actor al Naționalului din Craiova, și colegul lor de la Petroșani. Nu s-au înșelat. Gala Teatrului Dramatic „Ion D. Sîrbu” din Petroșani a avut loc între 14 mai și 5 iunie 2018. În prima zi, voluntarii au defilat, de la Casa natală a scriitorului care a dat numele teatrului și centrul Petroșaniului, cu „50 de umbre ale lui Gary”. (De fapt, erau 50 de panouri cu niște ziceri din opera lui Sîrbu, caligrafiate de Ion Barbu.) Tot el a pus în scenă, cu actorii de la Petroșani, un „Sîrbu de la A la Z”, un teatru non verbal, bazat pe citate faimoase ale scriitorului petrilean. Consiliul local din Petroșani a vrut să se alăture acestei manifestări și a votat pentru

a-i declara „Cetățeni de onoare” pe câțiva mari actori care și-au început cariera artistică, ca stagiați, pe scândura scenei din Petroșani. E vorba de Șerban Ionescu (post mortem), Claudiu Bleonț, Magda Catone, Emilia Popescu, Cezara Dafinescu și Alice Barb precum și pe actorul nostru Florin Plaur, la împlinirea vârstei de 87 de ani. Programul Galei a fost extrem de bogat și de variat. A început cu „Un bărbat și mai multe femei”, un spectacol pe care Bleonț și Catone îl joacă, neîntrerupt, de 35 de ani. A continuat cu „Visul unei nopți de vară” (regia Muriel Manea Iacob, Teatrul „Aureliu Manea” din Turda), „El Amor” (Opera Română din Craiova, regia Francisc Valkay), „Treptele Unirii”, recitalul maestrului Emil Boroghina, „Elefantul din cameră” de Sarah Ruhl (TN Craiova, cu Claudiu Bleonț), recitalul Cezarei Dafinescu, „Jumătatea mea, bărbatul” (de George Arion, regia Toma Enache), „Stage Dogs” (Teatrul ACT, regia Florin Piersic jr, cu Ștefan Iureș și Piersic jr.), „Absolut”, recitalul lui Iureș după Ivan Turbincă (regia Alexandru Dabija), „Câte-n lună și stele” (cu Caramitru și Mălăele plus violoncelistului Adrian Naidin), „Carmina Burana” de Carl Orff (Filarmonica „Oltenia” din Craiova), „Profesiunea Doamnei Warren” de G.B. Shaw (regia Claudiu Istudor, cu Maia Morgenstern) și conferința „Despre teatru” de Dan Puric. N-au fost uitați nici copiii. Pentru ei a venit „Magicianul poveștilor”, Marian Râlea, cu „Drumul lui Făt Frumos” și au fost

prezentate, în aer liber, „1000 de povești” de către actorii teatrului gazdă. Toate reprezentațiile au fost „Sold Out!”, un eveniment rar întâlnit prin locurile noastre. Au venit nume mari, spectacole de calibrul național, au fost recitaluri actoricești de înaltă clasă, a fost lume multă și spectatori fericiți, cum n-au mai fost demult. Cam de prin 1977, când Ceaușescu, ca să aibă liniște și pace după Marea grevă a minerilor de la Lupeni, a trimis la Petroșani să performeze toată crema artistică a Capitalei. (Cu pâinea nu i-a prea reușit Tovarășului...) Niciodată de atunci încoace nu au mai urcat, împreună, pe o scenă din Vale, o orchestră simfonică cu 100 de instrumentiști, coriști și soliști. „Carmina Burana” a fost cireașa de pe tortul aniversar. Succesul a fost imens. Noroc că de Craiova la Petroșani e o distanță ce o poți parcurge dus-întors în aceeași zi. Hotelierii au rămas cu buzele umflate dar directorul Cosmin Rădescu a ținut ca prețurile билетelor să fie unul rezonabil și să nu sară în mod exagerat, ca euroii față de leul național, cu ocazia Galei. Gala Teatrului „Ion D Sîrbu” s-a terminat după 11 zile magice. Acum se pregătesc să intre în scenă Zilele orașului și lumea va reveni, iarăși, cu picioarele pe pământ. C'est la Condition Roumaine, vorba lui Gary...

MIHAI BARBU

### Cartea zilelor noastre

## Eminescu și Veronica

S-au iubit pân-au murit. Pătimaș și gelozit. Dureros și fericit. Nălțător, Caragiale, Slavici, „Timpul” și „Junimea”. Diverse întâmplări, amare, da` chinuit. Lumea, rea, i-a pizmuit, contra lor a uneltit. Sărăcia i-a luminoase, ciudate, dureroase. Vise, halucinații, spaime, interogații. nsoțit, nevoia i-a încolțit. Boalele i-au cutrupit, viața grea i-a biruit. În Peisagii, fain penel. Și descrieri, fel de fel. Portrete, tablouri, lirism, mormânt s-au despărțit, în Cer s-or fi reunit. Poate, pentru totdeauna, precum soarele și luna. Sub pecetea poeziei și puterea veșniciei...

Iacătă-mă și pe mine așternând vorbele-n rime. Pe undeva, de-nțeleș, Ilustrând dragoste mare, din aia ucigătoare. Nebunie, poezie, din alea că Mihai e un ales. Luceafăr dumnezeiesc în areal românesc. Un poet tulburătoare. Echilibru-n povestire, dăruire și simțire intrate în rostuire. universal, din ceia fără egal. Un romantic abisal, iubind în Meșteșug la scriitură, dar nu și la corectură. Autor cu fantezie și vădită transcendental. Iară Veronica lui, grația Pământului. Floare gingașă, acribie, Ion Ionescu – Bucovu. Tom util, binevenit, cu nesaț că l-am cetit, bălaie, arzând strașnică văpaie. Destine împreunate de dor și Divinitate. până-n zori l-am isprăvit. Cât știui, îl consemnai și-n revistă-l semnalai... Inspirat numiți „Martirii lui Eros”...

Un profesor argeșean i-a pus vrednic în roman\*. Douăzeci de ani la el a lucrat. E amplu, romanțat, cu locuri, fapte, oameni, firește, presărat. Putna, Viena, Iași, Văratec, Berlin, București. Maiorescu, Creangă,

\* Ion Ionescu – Bucovu, *Martirii lui Eros*, Editgraph, Buzău, 2015

ADRIAN SIMEANU



## Ioan Romeo Roșianu



Poemul experimental aforistic

## Vasile Muste – „Însingurarea îngerilor”, Editura Grinta, Cluj-Napoca

(Re)cunoscut îndeosebi drept însuflețitor al Festivalului Internațional de Poezie de la Sighetu Marmăției, perceput ca poetul care cântă și descântă copilăria și mirajul acesteia, Vasile Muste a devenit o victimă a celor care-au întocmit „Istoria aforismului românesc contemporan”, lucrare lansată prima dată în Italia.

E drept, subiectivitatea antologatorilor de orice fel este cumva îngăduită și acceptată, însă cum lucrarea a apărut sub auspiciile și patronajul cultural al Academiei Române din Roma – Editura Genesi din Torino - orice comentariu este de prisos, fiind evident în acest caz amatorismul.

„Îngrijit” de Alina Breje și Fabrizio Caramagna, cu o prefață a celui de pe urmă, volumul „document” are autori mai mulți decât vii, unul din marii nedreptățiți prin neincluderea într-un asemenea volum fiind poetul Vasile Muste cu volumul „Însingurarea îngerilor”.

Este primul volum încheiat realmente din versuri aforism al acestuia, unul dintre puține realmente astfel clădite-n zilele noastre, iar cu astfel de fulgurații de gând Vasile Muste ne-a ademenit mereu în celelalte cărți ale sale.

Inevitabil, cea mai cunoscută îmi pare a fi poemul „Eminescu” din volumul „Satul de tăietură va muri”: „Limbii Române/Gura de rai”.

Scurt și concis, totul fiind redus la esență!

Ei bine, acest volum este cu adevărat unul surpriză - dar ce nu e la Vasile Muste de-o prospețime spectaculoasă?! - el fiind o trecere elegantă de la acel „dramatism discret” pe care i l-a subliniat Daniel Corbu la o personală filosofie existențială, una prin care-și desconfiră o mai aparte percepție a realului sub povară plăcută a întoarcerii-n timp, vremea și mitul copilăriei părând a veni din vremuri imemorabile.

Ei bine, de la acest „topos inconfundabil, uneori ostracizat, niciodată idilic”, după cum nota Ion Vădan, Vasile Muste provoacă lectorul mai

mult ca oricând și face din acest nu un simplu spectator la actul artistic, ci un complice la împlinirea acestuia.

Este trecerea prin care declanșează propria combustie internă, dar nu dintr-o anume stare de rău existențial ci dintr-o raportare directă la spațiu și timp, între aceste două extreme fiind loc nemăsurat pentru amintirile consistente din vremea copilăriei, stampe care-l urmăresc obsedant și care-i marchează prezentul și trăirile acestuia, ca o închinare poeziei, această formă evident superioară de confesiune.

Mereu dezbrăcându-se de sine și pe sine însuși de trăiri, Vasile Muste rămâne ancorat în liminara sinceritate, proces posibil numai datorită anulării egoului și a impunerii propriului adevăr ca fiind unic.

Astfel îmbracă haina înțelepțirii, împărtășirea cunoașterii venind de la sine: „Nici fire de iarbă nu sunt atâtea pe pământ câte biserici de lacrimi au ridicat părinții pentru copiii lor”, sau: „A te pierde pe tine însuși este cea mai mare pierdere din câte există pe pământ”, sau: „Somnul e un cimitir cu morminte deschise”, sau: „A fi iertat înseamnă a fi condamnat să trăiești. Iată de ce iertarea este pedeapsa supremă”, sau: „Abia atunci când lăsăm totul în mâinile timpului suntem vrednici de plâns”, sau, cutremurător: „Fericit cel ce poate privi în minunații ochi ai copiilor”.

Aproape testamentar Vasile Muste spune totul despre substanța acestei cărți într-un singur gând: „Cel dintâi argument al veșniciei noastre este faptul că suntem atât de triști”.

Pentru el aforismul de dezvăluie ca fiind un alt mijloc de expresie poetic, toate acestea putând fi ușor strecurate care versuri de sine stătătoare în poemele sale de respirație, tocmai din acest joc și din aceste intarsii de imagine în imagine născându-se proiecții lirice de ținută.



## MARAMA DE SĂLAJ

În conștiința neamului românesc, Transilvania rămâne un tărâm covârșitor prin istoria lui, de o mândrie națională exemplară și de o melancolică aducere aminte, iar când este vorba de marii ei oameni, în cazul de față, de Corneliu Coposu, evocat în contextul familiei, de către Doamna Flavia Coposu – Bălescu, sora mai mică a marelui patriot ardelean, în cele peste 230 de pagini ale volumului AMINTIRI POVESTITE, AMINTIRI TRĂITE, și se relevă povestea arborelui din care au răsărit și au stat, precum coloana lui Brâncuși, neclintii în calea ciumei roșii, Corneliu Coposu și rădăcinile lui.

Apărută la editura clujeană DACIA XXI, în 2011, cu prefețe semnate de Ana Blandiana, Romulus Rusan și de îngrijitorul ediției, Ioan Călăuz, cartea Doamnei Flavia Coposu-Bălescu aduce înapoi vremurile copilăriei sale, în vâlmășagul de acum, cu pioșenie și candoare, cu sentimentul paradigmei încheiate totuși cu fruntea sus! Cu valoare de reper, câteva expresii din prefețele acestei cărți cu accente de basm, merită menționate, substanța lor dând nerv și durată AMINTIRILOR. Ele provin odată din prefețele celor trei diriguitori, al doilea, din titulatura capitolelor ce conțin scene din viața Sălajului de pe la 1930-1940. „Cartea doamnei Flavia Coposu-Bălescu, scrisă cu dragoste și nostalgie, cu naturalețe și simplitate, este o fermecătoare poveste de viață, parcă visată, a unui sat ardelenesc în amiaza libertății de după Marea Unire”, scrie poeta Ana Blandiana; „Fascinant este micul univers în care părinții, unchi și mătușile, copiii și prietenii lor de joacă își trăiesc viața pe cât de ingenuă, pe atât de pătrunsă de reguli morale imuabile”, co-notează Romulus Rusan, iar autoarea cărții așează flacăra intensă a senectuii în arcada unui curcubeu etern: „Nu mi se pare greu să recurg la amintirile copilăriei, fiindcă peste ele nu s-a așezat niciodată colbul. La ele am recurs adesea în viață – o oază de pace și de lumină”, mărturisește autoarea într-o scrisoare adresată d-lui doctor Ioan Călăuz.

Elemente ale structurii etice a AMINTIRILOR Doamnei Flavia Coposu-Bălescu, capitolele, în succesiunea

subiectivelor evocări, autoarea panoramează Sălajul copilăriei, prin montajul secvențelor petrecute în localitatea Bobota – „comuna mea natală”, în adaus cu: „O comună mare, care îngloba și două sate; Derșida și Zalnoc, situată pe coama lină de deal din ultimele ramuri ale Măgurei Șimleului (Munții Meseșului)”. „Zidiri” ale castelului sentimental care alcătuiesc AMINTIRILE Doamnei Flavia Coposu-Bălescu, episoadele dau cărții ritmurile existențiale coposiene, în maniera unică, prin particularități de o fenomenală conduită. „Tata Mare” este preotul catolic Gavrilă Vaida” care „A venit la Bobota fiind numit protopop al arondismentului Șamșod cu sediul „Tractului” (diviziune administrativă în epocă), „în urma insistenței antecesorului său, preotul Dumitru Coroianu, de care îl lega o lungă și bună prietenie”; „Marea Unire” e poate cea mai scumpă Amintire a autoarei, timbrul emoțional conservând prin vremuri cel puțin una din istoricele imagini ale momentului edificator al României Mari: „Aș începe cu 1 Decembrie 1918 (...) povestită de tatăl meu, care a plecat la Alba Iulia în fruntea delegației comitatului Silvania. (...) Tata spunea că nu crede că românii au mai trăit vreodată atât de puternic sentimentul frăției, (...) În mai multe locuri, de pe Platoul Românilor, au citit simultan Declarația de Unire cu Țara episcopul Iuliu Hossu, Iuliu Maniu, Vasile Goldiș, Vaida Voievod și tribunul Grigore Pop de Băsești, care a rostit apoi celebrele cuvinte: „Acum slobozește Doamne pe robul tău...” La aniversarea a 10 ani de la „Marea Unire”, autoarea își amintește: „Tata a fost chemat să participe la această mare sărbătoare, în fruntea Comitatului Silvaniei. Întâlnirea a avut loc în Gară. Toți reprezentanții aveau rezervat un vagon de tren, împodobit cu crengi de brad și steaguri tricolore”. „Pe vagon (...) – un mare poster: „Comitatul Silvaniei” (...). Au urmat „Sărbători și bucurii”, una fiind „Carul alegoric (...)” cu „tineri îmbrăcați în costume naționale și înzestrați cu goarne și buciune”, o alta, dramatică: „... în așteptarea anunțului sosirii mașinii oficiale, strada a fost înecată de un nor de praf: sosea mașina legiunii de jandarmi Sălaj, comandată de

colonelul S. Bărnuțiu, văr cu mătușa noastră Elena Bărnuțiu și văr de-al doilea cu mama. Mătușa mea, supărată pe „Șimi” (cum îi spunea ea) că a stărnit praful șoselei în nasul primului ministru (Iuliu Maniu – n. red.), l-a apostrofat cu cea mai „cumplită” injurătură pe care o spunea Șimi; „Risipească-te Dumnezeu!”

Doamna Flavia Coposu Bălescu evocă „Jocurile copilăriei” – „aparatură de proiecție, care funcționa pe baterii, și în fața lentilei măritoare, alunecau pe o șină desene ale poveștilor „Albă ca Zăpada”, „Cocorii”, „Familia Roade Mult” (...) aparat manevrat de vărul nostru Iliuț”, care „pentru cei care nu aveau un leu (la intrare – n. red.) accepta și contravaloarea în ouă”, astfel că „La sfârșitul unei zile ne-am trezit cu un coș de ouă” (...) „trimis la prăvălia Domnului Samuel să le vândă. Spre ghinionul nostru, Domnul Samuel a recunoscut coșul și a trimis servitoarea să o întrebe pe mama ce e cu ouăle trimise spre vânzare. Mama l-a anunțat pe tata care, foarte supărat, ne-a trimis pe toți să ducem ouăle acasă la părinții copiilor păgubiți!”

Șirul AMINTIRILOR Doamnei Flavia Coposu-Bălescu captivează, încântă sau întristează (= Fugit irreparabile tempus!); savoarea lor aduce zâmbete sau umbre în priviri și-n inimi: „Scrisoarea de la Cornel (Coposu, elev la Blaj – n. red.), adresată Mamii și Măicuței, în care le ruga frumos să nu-i mai trimită prăjituri împachetate în cutie, ci mai bine gogoși împachetate, în „straiță”; Romantism de sorginte nobilă, AMINTIRILE Doamnei Flavia Coposu-Bălescu țes o imensă și emoționantă maramă din fir de Sălaj aurit! Încrustată cu portrete precum „Bunica”, „Măicuța”, „Oameni adevărați”, „Protagonistii”, „Martorii trecutului”, evenimente ca „Plecarea în larg”, „Presimțirea nenorocirii”, „Ultima sărbătoare la Bobota” și „Refugiu”, cartea „povestită și trăită” de Doamna Flavia Coposu-Bălescu rămâne o zestre istorică pentru tezaurul spiritual al Transilvaniei și al României. Primiți, vă rog, Distinsă Doamnă, admirația noastră plină de respect!

SERGHE BUCUR

**Romantism de sorginte nobilă, AMINTIRILE Doamnei Flavia Coposu-Bălescu țes o imensă și emoționantă maramă din fir de Sălaj aurit!**

cronici



## UN AUTOR DIN AFARA SISTEMULUI TEATRAL CU REMARCABILE CALITĂȚI DRAMATURGICE

Se spune că pentru a fi autor dramatic, pentru ca să scrii piese de teatru, trebuie să fii „om de teatru”, adică ceva direct implicat: director de teatru, secretar literar, regizor, pompier, contabil, garderobieră sau știu eu, orice altceva, dar să fii în instituția glorioasă a spectacolului.

Iată un exemplu de autor care biografic, nu a avut legătură cu lumea teatrului și totuși a fost autor prestigios de opere dramatice: spre deosebire de Camil Petrescu, „om de teatru”, Lucian Blaga nu a avut nici o legătură cu lumea teatrului... Și totuși amândoi sunt dramaturgi geniali, firește, fiecare cu universul său personalizat și animați de alte viziuni și definiții ale conceptului de „teatru”. Așa că nu numai că nu trebuie să ne mirăm când apare câte un dramaturg dăruit cu har, ci să-l salutăm cu toată reverența, indiferent din ce zonă profesională sau orizont social provine.

Dar să adăugăm - și asta trebuia să afirm de la început - că dramaturgia nu este un gen foarte aglomerat, nu există prea mulți concurenți și competitori cu reală vocație. Și în sensul acestei afirmații se mai adaugă și povestioara cu „trenul literaturii” - care a început să fie uitată. Se spune că EXPRESUL LITERATURII - sau, știu eu, o fi PERSONAL, o fi ACCELERAT? - ar avea vreo zece vagoane, dintre care cinci de poeți, patru de prozatori și un vagon la coada trenului, format din zece compartimente, dintre care cinci de istorici literari, patru de critici literari și un compartiment de dramaturgi. Ați înțeles?! Nu „se zice”, eu zic. „Există”, în adevăratul înțeles al cuvântului, scriitori care n-au legătură profesională cu teatrul și, totuși, reușesc să fie autori dramatice cu totul remarcabili. Și nu-mi aduc aminte acum decât de Mihai Neagu Basarab, medic de profesie, și de Ion Coja, profesor universitar specialist în lingvistică.

Filolog, profesor de limba română, d-na Aneta Pioară (numele complet: Aneta Țăru Pioară) scrie dramaturgie dintr-o pasiune individuală pentru scena imaginărilor, conturând universuri ficționale și tipologii memorabile, aflându-se în confruntare și completare pe scena vieții. Din păcate, acest teatru viu, dinamic, implicat în contextul social, ar putea rămâne fără urmări scenice, teatrele profesioniste, făcând alte opțiuni repertoriale, legate de interese pragmatic-materiale sau atrase de strălucirea temporară a unor personalități cu putere administrativă în industria culturală.

Într-un „Cuvânt înainte” la cartea LACRIMI DE RĂS (Editura RAFET 2013), d-na Aneta Pioară conturează câteva dintre opiniile despre istoria teatrului românesc și estetica dramaturgiei. Aș sublinia conceptele de „intensitate a comicului” sau de „evoluție psihologică” sau „situația tragicomică”. Autoarea se adresează posibilului receptor al textului, inițiindu-l asupra condiției de simplu cititor, prin „urmăriți spectacolul în imaginația voastră”.

Autoarea are o concepție înaltă despre teatru pe care o sensibilizează într-un fel de sentință, înrudită cu povestea trenului literaturii: *Teatrul este regele pe tabla de șah, al tuturor artelor, noțiunea de artist e sinonimă cu aceea de boem. Ei, artiștii, sunt oameni care trăiesc într-un mod neobișnuit, ei sunt aceia care au o stare de spirit specială față de legile comune ale existenței, iar autorul de teatru este primul*

*regizor al pieselor sale, el urmărește spectacolul în momentul creării operei, el fiind și primul spectator („Cunt înainte” la volumul LACRIMI DE RĂS, teatru.)*

În afară de volumul amintit, autoarea a mai scris CRIMA DE LA ÎNTORSURA BUZĂULUI, (Ed. Rafet, Râmnicu- Sărat, 2014), teatru, și împreună cu prima carte cuprind șapte piese de teatru: comedii, drame și tragi-comedii într-un act sau trei acte cu dimensiuni de la 10 pagini, la 50 de pagini.

*Gemenii* este o dramă complexă, în care personajele sunt puse într-o situație limită. Tatăl copilului răpit din parc, datorită neglijenței mamei, care vrea să se sinucidă, simțindu-se vinovată, adoptă un copil crescut la un orfelinat, ca să-și salveze soția, nemaisperând în a-l găsi pe al lor. Când pare că dilema s-a rezolvat, apare răpitorul în persoana fostului soț al femeii, care le pune condiția de a-i da fata ce era a lui, în schimbul băiatului. Marilena, care se simte vinovată de tot ce s-a întâmplat, acceptă și copilul adoptat, o lasă și pe fată să plece cu tatăl natural, pentru ca nimeni să nu ajungă la pușcărie. Personajele sunt bine conturate, chiar și copiii, care au personalitatea lor în evoluție. Cei doi băieți, deși dau numele piesei, *Gemenii*, lipsesc de pe scenă, apărând doar la sfârșit, dar în același timp ei constituind subiectul dezbaterilor dintr-o familie respectabilă, ea profesor, iar el ofițer de poliție. Apar elemente spectaculoase: răpire, urmărire, apariții neașteptate, suspansul fiind la tot pasul.

Autoarea are experiența discursului dramatic, stăpânește limbajul teatral - ceea ce înseamnă că are și experiența celorlalte genuri literare. Piesa de teatru în două acte *Licitatia din vis* este o excepțională construcție absurdă, extrem de dinamică și imaginativă în rigorile și dimensiunile limbajului postmodernist.

Scena a II-a din primul act este o construcție onirică în care se proiectează imaginația debordantă a Mariei, aflată într-o situație critică: deși licențiată în FILOLOGIE, nu-și găsește o slujbă. Soluția ieșirii din sărăcie ar fi ca Tânase să-și vândă... soția, pe Afișul de vânzare precizează „cu soț cu tot”. Toată scena licitației este un spectacol în sine, prin apariția și dispariția personajelor istorice care vin la licitația în care obiectul licitat este... personajul feminin Maria, soția lui Tânase, economistul.

Ca formulă dramatică, textul cel mai evoluat rămâne *O întâlnire cam ciudată*, care pășește spre teatrul absurdului, adunând într-o consfătuire istorică pe : Burebista, Decebal, Vlad Țepeș și Ștefan cel Mare, și confrunțați cu un simplu cetățean din zilele noastre care e zdruncinat de problemele vieții de zi cu zi. Evident, subiectul se putea dezvolta, dar autoarea a mizat pe un impact dramatic între personajele istorice și cetățeanul modest din cotidianul actualității stricte.

Memorabile sunt replicile pe care unele personaje le adresează publicului, stârnind interesul și curiozitatea spectatorului privind evoluția subiectului și conferind acțiunii un anume dinamism din registrul postmodernist.

D-na Aneta Pioară este un dramaturg redutabil, apărut, ca să zic așa!... din pustiul, fără o pregătire profesională prealabilă, fără

anticipații și exerciții pregătitoare și fără să frecventeze sistematic lumea teatrală profesionistă. Talent pur, inconfundabil și... inconfortabil. Nu-i va fi ușor să se afirme într-o lume, nu neapărat ostilă, dar neîncercătoare că unul de-al lor a venit de nicăieri și neanunțat să câștige gloria inestimabilă a scenei, numite de artiști - scândură.

Dovedind egale disponibilități pentru dramă și comedie, ca și pentru tragicomedie, cu o bună știință a textului care poate oscila între 10 și 50 de pagini, reușind excelente



portretizări tipologice, ca și o îndemânică gradație a acțiunii, d-na Aneta Pioară este un dramaturg complet care, cu mult talent literar, poate să atragă publicul spre teatrul adecvat, autentic, problematic legat de condiția omului de azi, intrat în lumea nouă, a mileniului al III-lea, după experiențe sfâșietoare în regimuri politice și ideologii antagonice.

Apariția unui dramaturg adevărat, implicat prin tematică în viața comunității, iar prin talent - la vârful literaturii actuale, nu poate fi decât salutată cu o reverență și aplaudată cu putere. Interesant este că autoarea, care cunoaște foarte bine dramaturgia românească și își arată recunoștința față de înaintași, și-a asumat tradiția prin teatrul său ca pe un ferment pentru creativitatea personalizată.

Cum un dramaturg adevărat este o „rara avis” în contextul literaturii contemporane, nu putem decât să o salutăm și să o încurajăm pe această doamnă puternică și îndrăzneată pentru că și-a construit propriul teatru în imaginarul său eflorescent și i-a alcătuit un repertoriu divers și complex ce poate fi preluat cu încredere de toate teatrele din țară.



## Mariana Șenilă-Vasilu



Sub semnul Centenarului

### Paradisul pierdut (VIII)

Văzut din vârful oricăruia dintre dealurile din jur, Câmpeni seamănă cu o copaie al cărei fund a fost decorat cu un mozaic de acoperișuri roșii și cenușii, roșii, cele din țigla, al caselor frecvent construite după incendiu, gri, cele din tradiționala șindrilă, din ce în ce mai rare, înlocuită în ultima vreme cu înfiorătoarea tablă galvanizată. Ulițele, scurte și strâmte, abia de încep că se și termină. Pe o astfel de ulicioară dosnică, la mică distanță de cealaltă, se ridică bisericile catolică și unită, reconstruite după catastrofa din 1905. Chiar deasupra lor, pe un dâmb destul de înalt, se înalță biserica ortodoxă, refăcută și ea, dar la proporții mai ample decât cele ale construcției anterioare, împodobită cu picturi pe dinăuntru. Cum stă așa cățărata pe dâmb, părand să privească de sus celelalte două biserici, parcă ar vrea să-și arate supremația. În spatele ei, pe coastă, se întinde cimitirul ortodox, mare și cu destule morminte străjuite de impozante cruci de marmură albă sau neagră și acoperite cu plăci masive din același material. Pe inscripțiile aurite ale crucilor sunt trecute numele mărimilor orașelului, protopopi, mari funcționari publici și înstăriții micii urbe.

În comparație cu cimitirul ortodox, cel unit, care găzduiește și morminte ale catolicilor sau chiar ale calvinilor, este separat de biserică, lipit de curțile și grădinile unor gospodării. Așezat tot în pantă, urcând pe una din laturile copăii - loc ca în palmă la Câmpeni este foarte puțin -, este mult mai modest, cu cruci din piatră, mormintele mai vechi, și din ciment, cele mai noi. Pe o astfel de cruce veche-veche, am descifrat numele lui Moise Ioanette sau Yuanette, cum figura în actele oficiale întocmite de austrieci, despre care se spune că ar fi fost întâiul dascăl de abecedar al lui Avram Iancu și unul din cei șapte învățători români cu leafă de la stat din Transilvania, numiți după răscoala lui Horea, în 1794. Zic se spune, pentru că în privința numelui acelui învățător al lui Iancu, și unul dintre primii dascăli români cu leafă de la stat, informațiile se bat cap în cap, Vasile Netea susținând că se numea Moise, dar în micul dicționar intitulat „Bărbați ai datoriei, 1848-1849” figurează cu numele de Petre, ambii fiind trecuți ca născuți în 1811. Și ambii au fost tribuni în legiunea Auraria Gemina. Cineva greșeste, dar ce este sigur e că numele amândurora stau la loc de cinste în memoria colectivă legată de Revoluția de la 1848 și în viața politică și culturală a măruntii așezări din creierii Apusenilor. Prin labirinticele înrudiri, după bunica din partea paternă, cu numele de familie Anca, ne înrudeam cu familiile Ioanette și Mihai Andreica, „Cel mai viteaz tribun al lui Avram Iancu”, cum stă scris pe placa comemorativă așezată pe casa acestuia din urmă, de pe Valea Caselor. Atâta doar că în timp ce familiile Ioanette și Andreica au prosperat, cea a străbunicilor a scăpătat, iar cu rudele sărace n-ai a te făli. O legendă care circula prin Câmpeni despre familia Ioanette spunea că aceasta ar fi refuzat să-l găzduiască pe regele Ferdinand care s-ar fi arătat dornic să facă o vizită în Apuseni. Nu știu ce și cât e adevăr în povestea asta, însă dacă lucrurile au stat chiar așa, mi-e teamă că nu țâfna a fost motivul refuzului, ci faptul că, cu tot aspectul ei fâlos, vila nu dispunea de spațiul adecvat primirii unui atât de înalt oaspete.

Tot în 1794 a fost înființată și școala primară din Câmpeni, așezată pe o ulicioară de sub poala bisericii ortodoxe. Într-o încercare de alcătuire a unei monografii a așezării, fostul învățător, și mai apoi director al școlii de 7 ani la care am învățat, Petru Oneț zis și Petărut, a inclus o fotografie a jalnicelor ruine ale celei dintâi școli din Câmpeni, o mogâldeată de clădire nu mai mare decât o casă oarecare. Ce s-a ales de monografia la care trudiese cu mult suflet respectatul Petru Oneț, nu știu, dar am trista presimțire că, neinteresând pe nimeni, s-a pierdut. Așa cum s-a pierdut în țara asta cam tot ce ținea de istorie și de cultură. Așa cum s-au pierdut minunatele cărți și manuscrise din bibliotecile lui Brâncoveanu și ale Stolnicului

Cantacuzino, din care, cu mare trudă, Odobescu abia de a mai recuperat câte ceva. D'apoi o monografie a unui învățător din Apuseni... La școala din Câmpeni au fost învățători, printre alții, două figuri ilustre, Clemente Aiudean (1820-1913), fost tribun al lui Avram Iancu în Legiunea Auraria Gemina, care a înfruntat trupele ungurești ale lui Hatvany, și Nicolae Corcheș, zis Drăguț (1809-1885), luptător în aceeași legiune, care l-a zdrobit pe Vasvay Pal la Fântânele, despre care istoricul Silviu Dragomir afirma că victoria repurtată atunci îi revenea în cea mai mare parte. Școala românească din Câmpeni a reușit să supraviețuiască doar prin sprijinul localnicilor, a „acelor bărbați vrednici care au vegheat asupra bunului ei mers, prin grija manifestată în așezare de dascăli capabili, entuziaști, mândri de trecutul neamului lor”, cum scria N. Albu („Istoria școlii românești din Transilvania”). Deși moții s-au arătat dornici de învățatură, din păcate, în afara școlii primare din Câmpeni sau prin împrejurimi, școli superioare nu existau, cei care voiau să învețe carte erau nevoiți să plece fie la Blaj, fie la Sibiu, fie la Beiuș. Ca să-i poată ține la învățatură, părinții erau nevoiți să treacă pe jos munții, cărând în spate desagii grei cu merinde. Până prin anii 1960, situația învățământului în Câmpeni rămăsese neschimbată, iar dacă voiai să urmezi liceul nu existau decât două soluții: ori mergeai la liceul de la Abrud, ori la cel din Baia de Arieș. Salvarea mi-a venit de la același sufletist învățător Petru Oneț, care în preajma examenelor de admitere la liceu m-a luat de mână și, arătându-mi un afiș care anunța înființarea Școlii Medii de Arte Plastice la Cluj, mi-a spus doar atât: „Asta e de tine”. Fără gestul acela simplu și generos, mi-e greu să-mi imaginez ce curs ar fi luat viața mea. Rebelă din fire, visând tot timpul la ce citisem prin cărți, idealistă, n-aș fi putut accepta mentalitatea mărginită a existenței provinciale domesticofuncționărești pe care o duceau o sută de ani mai târziu, descendenții revoluționarilor de la 1848. Pe mine, munții mă învățaseră altceva, din vârful lor lumea se vedea largă și infinită, iar libertatea de a hălădui prin ea mi se părea totală. Azi, nu pot spune cât a fost instinct și cât a fost rațiune în hotărârea mea de a o rupe, nu cu munții, Doamne ferește!, și nici cu orașelul, ci cu un mod de a gândi obedient și limitat și cu o existență mărunță în care nu puteai visa. Câmpănarul nu erau inovați cu nimic, cu un tren care circula o dată pe zi, lipsiți de o viață culturală - în oraș era doar un singur cinematograful care dădea un film pe săptămână, o bibliotecă modestă căreia nu-i împingea mai nimeni ușa, prinși sub presiunea noii ideologii comuniste care-i schilodea sufletește și le anula voința, oamenii duceau o existență vegetativă. Deși nu aveam decât 13 ani, simțeam instinctiv că un astfel de mod de a trăi nu era de mine, între realitatea brută și visările mele se căsca o prăpastie, așa că am decis să mă rup. Dar de când am plecat, am dus și continuu să duc dorul munților, paradisul meu sărac, acolo unde la umbra bătrânului gorun își dorm somnul din urmă străbunii, bunicii și părinții mei și unde într-o bună zi mă voi odihni și eu.

Cimitirul uniților este lăsat în voia naturii-mumă. Chiar în mijlocul lui se înalță, simbolic parcă, acel gorun uriaș unde au fost îngropați toți cei din partea tatei. Abandonate de decenii, mormintele s-au nivelat făcându-se una cu pământul din jur. Dacă mormintele din cimitirul ortodox aparțin majoritar românilor, în cimitirul unit, pe lângă românii de religie greco-catolică, au fost înmormântați și străini, unguri și nemți care nu-și puteau găsi loc de odihnă veșnică în altă parte. Prezența acestora în zonă se explică prin importanța comercială a Câmpenilor, ocupat anterior de austrieci și unguri, care aveau legătură fie cu exploatarea, dar mai ales cu schimbul aurului, fie cu comerțul. Prin anii 1950, ungurii, ca și evreii, erau de sămânță, cum se zice: un ungur ținea un mic atelier unde oamenii veneau să-și repara sau

să comande ochelari ori aduceau ceasuri la reparat, iar un evreu era medic stomatolog. Ungurește în Câmpeni nu se mai vorbea decât în zile de târg săptămânal, când din câmpie (Turda, Câmpia Turzii și satele din jurul lor) veneau acele *neni* cu legume, zarzavaturi sau fructe care în munți nu se făceau deloc sau foarte greu și târziu de tot. O figură aparte a orașului era nemțoaica Erji lui Turn, o zdrahoancă cu aer masculin, foarte înaltă, „cu piciorul mare”, vorba lui Topârceanu, fată bătrână ce putea fi văzută adeseori cu undița în mână - la înălțime și pescuit era la concurență cu tata! Cu simțul umorului și întotdeauna binevoitoare, indiferent ce glume se făceau pe seama neobișnuitelor sale proporții, nu se supăra niciodată. De unde era de loc și cum ajunsese familia sa la Câmpeni, n-am aflat, însă trebuie să fi fost oameni de treabă din moment ce toată lumea o respecta. Pe Vale, câteva case mai jos de noi, trăia un italian, Amoroso Genaro, căruia i se spunea pe scurt Tălianu. Numele de Amoroso părea predestinat din moment ce, rățâcit prin Apuseni în timpul războiului, se îndrăgostise lulea de o moață cu care se căsătorise, rămânând pe loc, departe de înșorita și draga lui Italie, până la moarte. Părul îi albise, spatele i se cocoșase, însă cu toate acestea purta în statură și pe chip urmele frumuseții de altădată. Îl albisera și îl îndoiseră și necazurile în absența soției, ținută la pat de decenii, pe care o îngrijea cu mult devotament, creștea și purta grija celor patru odrasle greu de stăpânit și obraznice care-i dădeau și așa destulă bătaie de cap. Îl vedeam trecând zilnic prin fața casei noastre unde venea să ia apă bună de băut de la țărul din Vale, la poalele blestematului Țiclu unde își făcuse casa nu era nici picătură de apă, pentru celelalte nevoi lua apă direct din Vale. Bun zidar, ca mai toți italienii, era chemat atunci când cineva își construia o casă. Respectuos, Tălianu dădea bună ziua, dar în rest era taciturn. De proverbiala locvacitate latină, nici pomeneală, îl amuțiseră încercările vieții.

Dacă toate drumurile duc la Roma, la Câmpeni unicul drum traversează chiar prin centrul orașului. Presupusul carosabil ține loc și de trotuar și invers. Haos mare, amestec de camioane, cărute, vite și oameni, mai cu seamă în zilele mari de târg, de Sf. Gheorghe, de Sf. Măria și Sf. Maria Mică, de Sumedru/Sf. Dumitru. Se îneca în colbul și-n fumul de eșapament lăsat în urmă de camioanele rablagite, care treceau zdrăgănind din toate încheieturile, vite și cai, țopii coborâți de pe dealuri, țărânci cu desagi grei în spate și fășnețele câmpănarite, dichisite, vopsite și rujate plecate la cumpărături. Pe Vale, forfota începea din zori, când de-abia se crăpa de ziuă, țopii coborau la târg cu oile sau vitele de vânzare. Chiar în fața casei noastre era un pod vechi de lemn, pe care, în trecere, animalele tropăiau, mai mărunț, oile, mai tare și îndesat, vitele și caii, făcând grinzile podului să răsune precum un instrument de percuție. Sunetele de toacă scoase de grinzile călcate de vietăți erau acompaniate de vorba domoală și înfundată a țopilor. După năprasnica furtună din vara lui 1959, când viitura luase mai multe poduri de pe Vale, iar grindina se așternuse de un lat de palmă, a fost înlocuit și podul de lemn din fața casei noastre cu unul de beton. Înlocuirea, absolut necesară, m-a văduvit însă auditiv, îmi fusese răpită muzica ritmică din zori scoasă de copitele animalelor în trecere.

Târgurile mari de peste an se țineau într-o bătatură de la marginea orașului, de-o parte târgul de vite, de cealaltă, târgul propriu-zis. Acolo se monta și un *linghișpir*, cum poceau locuitorii denumirea nemțească de *Ringspil*. Să te ții chiote și veselie pe tinerii care se dădeau în lanțuri, alergând prin aer după vreo fată pe care o prindeau răsucindu-se cu ea pentru ca, o clipă mai târziu, cu o mișcare bruscă și avântată, să o arunce înapoi. Nu departe de roată se ațineau micii negustori de mărunțisuri cu tarabele lor, în care își puneau speranța femeile să găsească ce era de negăsit la magazinul de stat local, vreo

danteluță mai arătoasă, niscaiva agrafe de păr, copcuțe sau patente, cremă contra pișturilor și odicolon cu miros de mandafiri, mă rog, tot felul de fleacuri muieresti ce le făceau fericite pe cumpărătoare. Ceea ce mă atrăgea însă pe mine în mod deosebit în târg era simeza ad hoc de pe trotuar a icoanelor pe sticlă lipite de pereții caselor din apropiere. Singurul lucru care mă deranja la ele era stângăcia desenului, în schimb cromatica lor vie mă țintuia locului, făcându-mă să intru într-o stare vecină cu beția. Aceeași stare, împinsă la paroxism de astă dată, am trăit-o în timpul călătoriei în Mexic, în 1998. Ani buni după aceea, spre marea stupefacție a colegilor de breaslă rafinați, am pictat în culori vii și contraste puternice. Ba chiar și garderoba mea se molipsise de „mexicanită”, strepezind dinții acelorași colegi ultrarafinați, ale căror picturi se scaldau în culori de pământ sau griuri moarte. O stare similară, de foame de culoare, mi-a provocat-o prima vizită la Muzeul Colectiilor, când am văzut colecția de icoane pe sticlă Avachian: pereții sălii, acoperiți de sus până jos de icoane pe sticlă, creau impresia unui minunat și fantastic vitraliu în măsură să concureze cu celebrele vitralii franceze. Aceste explozii de culoare, care intrigă și șochează obositul bun-gust european sunt semnele vitalității unui popor, a faptului că mai are snagă în el, cum se exprima Brâncuși.

După amprenta imagistică păstrată în memorie, trebuie că icoanele pe sticlă văzute de mine la târgul de la Câmpeni să fi provenit din atelierul țărănești de la Gherla sau din satele din împrejurimi, cele împotriva cărora, într-o ultimă izbucnire de energie, se revoltase Eminescu în noiembrie 1888, cele pe care într-un acces furibund și lipsit de înțelegere le calificase de „sluțenie fenomenală”. Totul a pornit de la propunerea lui C. Erbiceanu privind „Necesitatea de a înființa iconografia românească” (Biserica Ortodoxă, octombrie 1888), propunere preluată de Al. Beldiman în articolul „Iconarii” (Voința națională, 11, noiembrie 1888). Neglijând însuși faptul că în realitate exista deja o iconografie românească, Eminescu l-a atacat violent pe Al. Beldiman, publicând în interval de doar o săptămână două articole virulente și nedrepte: „Iconarii domnului Beldiman” (13 noiembrie 1888) și „Iar iconarii” (20 noiembrie 1888). Articolele eminesciene erau violent-agresive la adresa lui Al. Beldiman și total nedrepte față de arta iconarilor pe sticlă. Stranie această ultimă energie risipită într-o polemică sterilă, în care poetul nici măcar n-avea dreptate. Romantic, în sensul profund al cuvântului, Eminescu era admiratorul artei antice grecești, în mod special al sculpturii – ce de marmure și ce de brațe marmoreene, ce de Venere prin poezia sa! -, dar și al picturii renaștentiste al cărei suprem reprezentant, pentru el, era Rafael. În atare situație, cum era să guste expresivitatea deformantă și calitățile fruste ale icoanelor pe sticlă? Despre acestea, în aceeași frază, se arată concomitent condescendent, dar și foarte agresiv: „(...) erau în adevăr produse românești dar, să mărturisim, erau foarte primitive. Fabricate de țărani simpli și naivi, fără nicio cultură artistică, ele erau combătute chiar de episcopii din Transilvania, cari se sileau a introduce chipuri ceva mai bine făcute pentru a deprinde ochii cu forma corectă (...)”. Eroare mare din partea poetului să compare arta renaștentistă cu stângacele „produse” populare, recte icoanele pe sticlă. Pentru că, adaugă Eminescu „(...) pe când tablourile de la Roma și Florența, chiar și cele religioase, sunt reproduceri ale omului în cele mai nobile forme ale existenței lui, icoanele orientale (între care le include și pe cele românești, alături de cele rusești și grecești - n.n.) rămân reproducerea unor mumii și schelete care au asemănare cu chipurile țepene și convenționale din zugrăviturile străvechi ale egiptenilor”. Mai întâi că figurile de pe icoanele pe sticlă nu-s nici țepene și nici scheletice, iar de mumii nici nu poate fi vorba; desenul lor liber, cu toate stângăciile și naivitățile de care poate fi acuzat, este foarte expresiv, iar expresivitatea este calitatea esențială a operei de artă. Acuzele aduse de Eminescu, aparțin, dacă e să dăm totuși oarecare credibilitate spuselor sale, cel mult icoanelor pe lemn și picturilor bisericesti

create în spiritul și sub constrângerea erminiilor bizantine. În al doilea rând, revărsarea cromatică vie și necomplexată specifică icoanelor pe sticlă neagă orice tendință de mortificare, din contră, ca și în cazul artei altor popoare însetate de culoare, ea e semnul vitalității și al eternei reînnoiri. Arta cultă, precum pictura renaștentistă, este expresia unor individualități și vremelnice curente, pe când arta populară reprezintă chintesenta gândirii artistice colective a unui popor. În acest caz comparația se dovedește complet nepotrivită.



Dar ce să ne mai mirăm de reacția lui Eminescu, educat în conservatoarea estetică germană a secolului al XIX-lea, dacă, încă de la începutul secolului al XVI-lea, domnitorul Neagoe Basarab se plângea de schematismul sec și severitatea reprezentărilor figurilor de pe ferecăturile cărților religioase lucrate de argintarii munteni. Radical în decizie, Neagoe Basarab a renunțat la argintarii munteni, încredințând executarea acestora de către meșterii sibieni. Mai realiști, aceștia au exclus angularitățile în favoarea liniei curbe, iar pentru a da mai multă viață imaginii au introdus în compoziții motivul floral. Capătul drumului deschis din inițiativa lui Neagoe Basarab a fost stilul brâncovenesc, complet liber de orice constrângere, plin de fantezie, încărcat de motive vegetale al căror corolar este floarea soarelui care invadează totul, arhitectură, sculptură, pictură, artă decorativă.

Până la un punct, eroarea de judecată artistică a lui Eminescu este scușabilă. Oare nu cu același resentiment fuseseră primite la începutul secolului al XX-lea arta neagră și arta naivă? Diplomat în România (1943-1945), căsătorit cu Elena Șuțu, născută Chrissoveloni, bun cunosător al artei românești, Paul Morand (1888-1976) scapă și el un porumbel, stilistic, când vorbește în volumul „București” despre „icoanele grecești (bizantine - n.n.) cu aer sumbru, mumificate într-un hieratism definitiv”, ocazie cu care alătură opinia, naivă zice scriitorul, a unei lady Montagu care spunea că ilustrează „gustul monstruos al grecilor în materie de pictură (religioasă - n.n.)”. SIC! Ce ignoră, nu doar Eminescu, ci și alți iubitori de pictură renaștentistă, e faptul că în fața frumuseții răpitoare a Madonelor lui Rafael nimănui nu-i trece prin cap să se închine, splendoarea lor anatomică blochează orice sentiment religios. Altminteri stau lucrurile cu icoanele de tip bizantin, prin asceza reprezentării figurilor, care pune accent pe spiritualitate și expresivitate, ele chemând la rugă și meditație. Propunerea poetului de a se face cromolitografii după picturile lui Rafael și Coreggio se dovedește astfel complet deplasată.

Chiar dacă încremenirea picturii religioase în modelul revolut bizantin nu mai corespundea lumii moderne și se cerea reînnoit, propunerea

lui Eminescu de a înlocui icoanele tradiționale cu cromolitografii după celebrele picturi renaștentiste este de două ori eronată. În primul rând, ea dovedește totala neîncredere în capacitatea creativ-artistică a poporului român, lucru cu atât mai ciudat cu cât metrica populară îl inspirase în poezie; iar în al doilea rând, pentru că ignoră faptul că modelul propus de el este străin spiritualității românești și că nu va fi acceptat. În gândirea lor simplă, țărani au simțit instinctiv asta, preferând în continuare modelul tradițional autohton, icoana în locul cromolitografiei. A fost o vreme când de pe peretele răsăritean al casei țărănești întorceau spre privitor chipurile sfinților, a Maicii îndurerate, al Răstignitului, figura candidă a Sfântului Nicolae, a războinicului Sfânt Gheorghe ori a Sfântului Ilie mânănd carul spre cer. Astăzi... Pe măsură ce omenirea evoluează sub aspect tehnologic, în aceeași măsură involuează din punct de vedere spiritual. Deșertul nu mai e Sahara, ci aglomerația marilor orașe, în care corupția carnală merge în tandem cu cea tehnologică. Cât despre suflet...

Indiferentă la reacțiile ironice ale unora care priveau cu un surâs superior picturile pe sticlă, pe mine icoanele de Gherla aduse la târg mă țintuiau locului. Eu și țărani ce mai stăruiam în fața simezei viu colorate proptite de zidurile caselor și de garduri.

Dacă în chestiunea icoanelor de tip bizantin și a imageriei religioase populare pe sticlă de Gherla, Eminescu se arată total neînțelegător, ostil chiar, cu totul altfel stau lucrurile când vine vorba despre istoria Apusenilor. Există în proza sa un text adesea citat, mai niciodată citit. Proza în cauză se numește „Geniu pustiu”. Subiect subtil tratat, sub forma confesiunii-jurnal, se referă la Revoluția de la 1848 din Munții Apuseni, al cărei erou omniprezent, dar nevăzut, este Avram Iancu, cel a cărui „singură frunte unsă cu mirul lui Dumnezeu e în stare să formeze

din oceanul cugetărilor omenesti o singură volbură gigantică, care să se-nalțe din fundul abisului mării până sus în nouri gânditori din cerul luceafărului ce se numește geniu”, cum scrie Eminescu. Imaginile create de poet sunt uneori concise, însă extrem de expresive, dovadă ale trăirilor intense, „întru” cum spunea C. Noica, cu participativitate emoțională nedisimulată, profundă, din adâncul sufletului și al minții lui geniale, al gândirii total dedicate României și spiritului românesc. Fragmentul de mai jos nu cred că mai are nevoie de niciun comentariu: „Revoluția ardea în câmpia Transilvaniei (...). Prin sate colinda vestea cum că se ridicase românii împotriva ungușilor și împăratul Codrilor bătrâni și a munților suri și sterpi aduna pe vulturii din vizuinele lor stâncoase împregiurul flămei românești. În creierii împietriți ai munților și-n aerul lor rece flutura tricolorul, trăia libertatea Transilvaniei” (...). Buciumele sunau din vârfuri încât ți se părea că sufletele de aramă ale munților se treziseră și suna a moartei lumi. Culme cu culme ardea, atâția uriași ochi roșii, câte unul pe frunte de deal. Codrii bătrâni trosneau amorțiți de iarnă, stelele și luna erau mai palide-n cer, cerul însuși părea mai sur. Era unul din acele spectacole mărețe, din acele tablouri uriașe pe care numai Dumnezeu le poate zugrăvi pe tabla întinsă a lumii înaintea ochilor uimiți și a inimei înfrânte”. Cuvintele curg din condeiul eminescian cu viteza sufocantă a elocvenței decurse din prea plinul sufletului încărcat de iubire pentru oamenii și pământul acestei țări. Chiar dacă din necunoaștere, nepăsare și uscăciune sufletească, pentru prezenta generație patriotismul a căzut în desuetudine, termenul fiind tratat peiorativ, mă încăpățânez, contra celor care au scuipat din aroganță și prostie pe opera lui, să-l prețuiesc ca mare poet și patriot. Lui i se datorează șlefuirea, curățarea și modernizarea limbii românești; el cel dintâi a ridicat poezia românească în rang egal cu cea a marilor romantici ai secolului XIX și a deschis calea poeziei moderne. Și tot el a dat glas prin creația sa celor mai puternice sentimente de dragoste față de trecutul și viitorul țării. Dacă toate aste nu înseamnă patriotism, atunci ce altceva înseamnă acest cuvânt?

**...figurile de pe icoanele pe sticlă nu-s nici țepene și nici scheletice, iar de mumii nici nu poate fi vorba; desenul lor liber, cu toate stângăciile și naivitățile de care poate fi acuzat, este foarte expresiv, iar expresivitatea este calitatea esențială a operei de artă.**

## Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești, Direcția Județeană de Tineret și Sport Argeș și Clubul Total Dance au organizat la Sala Sporturilor, în zilele de 12 și 13 mai, cea de-a 30-a ediție a Concursului Național de Dans Sportiv „Dansul Florilor”, sub coordonarea maștrilor coregrafi Corina și Alfred Schieb. Evenimentul a cuprins o festivitate de decernare a premiilor de excelență, pentru cei care au contribuit de-a lungul timpului, la desfășurarea acestei manifestări și concursul propriu-zis. La competiție au participat aproximativ 1000 de concurenți, de la peste 50 de cluburi de dans din țară, cu vârste cuprinse între 4 și 55 de ani, care au susținut probe de dans pe categorii de vârstă, clase valorice și pe două secțiuni: dansuri standard și latino-americane. Concursul Național de Dans Sportiv și de Societate „Dansul Florilor” a deschis ansamblul manifestărilor dedicate Zilelor Municipiului Pitești.



„Întâlnire cu spiritualitatea tibetană”

■ Centrul Cultural Pitești și Fundația pentru Păstrarea Tradiției Mahayana au organizat în perioada 11-13 mai, o serie de prelegeri, sub genericul „Întâlnire cu spiritualitatea tibetană”, avându-l invitat pe călugărul tibetan Geshe Dondrup Tsering. Dezbaterile, coordonate de promotorul cultural Alexandra Grigorescu au avut o tematică incitantă: „Mintea în budismul tibetan”, „Cauzele suferințelor și ale depresiei”, „Gândirea pozitivă și inteligența emoțională”. „Este important să ne eliberăm de atașamente,



„Maestri și discipoli”

să-i iubim pe toți semenii și să-i acceptăm așa cum sunt, iar dacă greșesc față de noi, să-I corectăm cu blândețe și compasiune; interdependența stă la baza budismului, fericirea noastră depinde de a celorlalți, iar noi trebuie să învățăm să ne controlăm mintea, spre a dezvolta factorii mentali pozitivi, pentru a reduce suferințele de tot felul”, este mesajul lui Geshe Dondrup Tsering.

■ Centrul Cultural Pitești, Uniunea Artiștilor Plastici din România Filiala Pitești și Liceul de Arte Dinu Lipatti au organizat la Casa Cărții, expoziția de artă plastică, sub genericul „Maestri și discipoli”. Evenimentul, coordonat de

Leoaică tânără, iubirea...



președintele Uniunii Artiștilor Plastici din România Filiala Pitești, profesorul Daniel Preduț este dedicat Zilelor Municipiului Pitești, de către artiștii plastici consacrați și în devenire ai urbei. Inițial, manifestarea trebuia să cuprindă lucrări de pictură, grafică și sculptură realizate de profesorii de la Lipatti și elevii lor, însă maestrul Daniel Preduț a considerat mai potrivit să-i lase doar pe discipoli să-i prezinte creațiile. La vernisaj, tinerii autori s-au bucurat de aprecierea publicului și de mesaje de susținere din partea viceprimarului municipiului Pitești, Laurențiu Marian Zidaru, profesorului de arte plastice Daniel Preduț și a consilierului educativ Georgeta Chițoran, de la Liceul de Arte Dinu Lipatti.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, ediția din luna mai a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu”. Evenimentul, coordonat de scriitoarea și editorul Mona Vâlceanu, a cuprins prelegeri despre literatura actuală și lecturi publice din creațiile unor autori din România și din Turcia. Invitatul special, editorul Nicolae Roșu, directorul editurii Beta din București a prezentat aparițiile editoriale semnate de scriitorul turc Osman Bozkurt, criticul literar și scriitorul Aureliu Goci, poetul Mihai Soare. Despre distincții autori și volumele lor au mai luat cuvântul prozatoarea Eliza Roha și amfitrioana manifestării, scriitoarea și editorul Mona Vâlceanu.

■ Municipality a organizat o suită de manifestări deosebite, duminică, 20 mai, cu ocazia împlinirii a 630 de ani de la prima atestare documentară a Piteștiului. La Monumentul domnitorului Mircea cel Bătrân a avut loc o evocare istorică, realizată în colaborare cu Facultatea de Istorie a Universității Pitești și Centrul de Cercetare Istorică, Arheologică și de Patrimoniu Gheorghe I. Brătianu. În continuare, edili piteșteni au inaugurat Cinematograful București, modernizat și reabilitat de Primăria Municipiului Pitești, unde a avut loc proiecția filmului „De ce eu?”, în regia lui Tudor Giurgiu. De ziua lor, concitadini și nu numai s-au bucurat și de un spectacol extraordinar oferit de municipalitate și susținut de artiști în vogă: Randi, Feli și Smiley.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat Concursul Municipal de Balet și Gimnastică Aerobică. Evenimentul s-a desfășurat în sala de sport a Școlii Gimnaziale „Mircea cel Bătrân și a fost coordonat de instructorul de specialitate Nicoleta Andrei. La competiție au participat aproximativ 100 de copii din Pitești, Curtea de Argeș, Mioveni și Bascov. Concursul s-a desfășurat pe două secțiuni – balet și gimnastică aerobică, și pe două categorii de vârstă: 3 – 7 ani și 7 – 12 ani. Pentru prestația lor, micuții au fost recompensați cu diplome de participare, trofee și medalii, dar și cu aplauze călduroase din partea publicului format din părinți, bunici și alți iubitori ai sportului artistic. Manifestarea, aflată la prima ediție a avut loc sub egida Zilelor Municipiului Pitești.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat festivitatea de premiere a câștigătorilor Concursului de fotografie „Piteștiul Meu”, desfășurată în perioada 18 aprilie – 17 mai. Manifestarea, ajunsă la a III-a ediție are ca obiective încurajarea artei fotografice și obținerea de fotografii artistice, în vederea realizării de noi materiale promoționale ale urbei. La concursul cu tema „Instantanee din orașul sufletului meu” s-au înscris 22 de pasionați de fotografie. Juriul format din jurnalista Elena Nicolae, fotoreporterul Alexandru Oprea și editorul de imagine Adrian Jan Furduescu i-a desemnat pe câștigători. Mențiune a primit Diac Mihai Alexandru, din Pitești, cu lucrarea „Pustiu”. Premiul al III-lea i-a revenit lui Crăcănel Eduard Cristian, din Pitești, cu lucrarea „Simfonia culorilor”. Premiul al II-lea a fost obținut de Dumitrescu Mihai, din Pitești, cu lucrarea „Protecție maternă”. Premiul I a fost câștigat de Gabriel Daniel Constantin, din Pitești, cu lucrarea „Când zidurile îți reamintesc”. Evenimentul, care s-a înscris în programul manifestărilor dedicate Zilelor Piteștiului, a cuprins și vernisajul expoziției concursului de fotografie, la care au fost prezentate 20 dintre cele mai apreciate lucrări. Câștigătorii au fost premiați de primarul municipiului Pitești Constantin Cornel Ionică și au primit aprecieri și încurajări de la viceprimarii Laurențiu Marian Zidaru și Sorin Apostoliceanu.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești și Asociația Culturală D.G.Kiriac au organizat ediția a II-a a Festivalului Coral Internațional „Emanoil Popescu”. Evenimentul, coordonat de dirijorii George Paraschivescu și

Silviu Deaconescu a avut loc în perioada 18 – 20 mai, la Centrul Multifuncțional Pitești. Iubitorii genului s-au delectat cu recitaluri excepționale, susținute de coruri din România, Bulgaria, Serbia și de instrumentiști din Vietnam. Evenimentul a fost dedicat Zilelor Municipiului Pitești, dar și memoriei regretatului om de cultură, dirijorul Emanoil Popescu.

■ Manifestările organizate de municipalitate în cinstea Zilelor Piteștiului au continuat luni, 21 mai, cu o suită de evenimente de suflet, dedicate împlinirii a 630 de ani de la prima atestare documentară a urbei. Primarul Constantin Cornel Ionică a decernat diplome de fidelitate la 44 de cupluri pentru căsătorie neîntreruptă. Astfel, 37 de familii au fost premiate pentru 50 de ani de căsnicie și 7, pentru 60 de ani de conviețuire. Venerabilele perechi au mai primit din partea municipalității câte 600 de lei, flori și daruri simbolice. Tot sub egida Zilelor Piteștiului, municipalitatea a organizat la sediul primăriei, festivitatea de premiere a elevilor cu rezultate foarte bune la învățătură și festivitatea de premiere a participanților la Simfonia Lalelelor, din anul 2018. În continuare, edili piteșteni au participat la slujba religioasă, dedicată Sfinților Împărați Constantin și Elena, patronii spirituali ai Municipiului Pitești, eveniment care a avut loc la Biserica Sfânta Vineri. Municipality a organizat și în seara zilei de 21 mai, un spectacol extraordinar, dedicat Zilelor Piteștiului, desfășurat în Piața Primăriei. Evenimentul a cuprins un recital al Ansamblului de dansuri Vassalu, din insula Creta din Grecia, un recital extraordinar susținut de Dinu Iancu Sălăjanu și un concert extraordinar vocal-simfonic, al Filarmonicii Pitești, unde a concertat solista So Iung din Coreea de Sud.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în perioada 12 aprilie – 5 mai, Concursul Național de Poezie de Dragoste, sub genericul „Leoaică tânără, iubirea”, ediția a XVIII-a. În competiție s-au înscris aproximativ 40 de participanți, care, potrivit regulamentului, au vârsta sub 35 de ani, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor din România și nu au mai obținut premii la edițiile anterioare ale concursului. Juriul, format din directorul Revistei Cafeneaua literară, poetul Virgil Diaconu - președinte, poeta Liliana Rus și criticul literar Marian Barbu i-a selectat pe câștigători. Festivitatea de decernare a premiilor a avut loc vineri, 18 mai, la Casa Cărții, sub egida Zilelor Municipiului Pitești. Mențiune II a primit Vlad Berariu, elev în clasa a X-a, din Suceava. Mențiune I a obținut Laura Lucia Găvan, de 27 de ani, doctorand la Facultatea de Jurnalism din București. Premiul al III-lea i-a revenit Ralucai Panait, elevă în clasa a X-a, din Caracal. Premiul al II-lea i-a fost atribuit Alexandrei Istrate, elevă în clasa a X-a, din Suceava. Premiul I a fost câștigat de Gabriel Nicolae Mihăilă, în vârstă de 31 de ani, de profesie expert contabil, din Galați. Manifestarea a mai cuprins o lectură din creațiile câștigătorilor, prelegeri în intervenții tematice, susținute de poezii Virgil Diaconu, Liliana Rus, Denisa Popescu, Lucreția Picui, scriitorul Lucian Costache și criticul literar Marian Barbu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, lansarea noului număr al revistei-document Restituri Pitești, publicație trimestrială a instituției. Evenimentul editorial a cuprins prelegeri tematice, susținute de membri ai colectivului redacțional. Redactorul-șef, lector univ. dr. Marin Toma a prezentat cuprinsul publicației, judecătorul Marius Andreescu și-a prezentat un studiu despre libertate, prin prisma a două concepte – libertatea ontologică și libertatea fenomenologică. Consilierul local și istoricul Ionuț Gabriel Zidaru a abordat istoria creștinismului din perspectiva valorilor morale, iar scriitorul Nicolae Cosmescu a vorbit despre motorsportul argeșean, subiectul unei serii de articole, pe care le semnează în paginile revistei-document Restituri Pitești.

■ Primăria Municipiului Pitești a sărbătorit Ziua Internațională a Copilului printr-o suită de manifestări cultural-educative și artistice, desfășurate în Piața Primăriei. Copii, părinți și bunici au asistat la un spectacol de animație stradală, susținut de actori ai Teatrului Alexandru Davila, care au întrupat personaje de poveste. A urmat piesa de teatru pentru copii, intitulată Lădița Fermecată, spre bucuria celor mai mici spectatori. În continuare, au urcat pe scenă, copii și tineri, care urmează la Centrul Cultural Pitești, cursul de chitară, coordonat de cantautorul Tiberiu Hărăguș și cursul de canto popular, sub îndrumarea profesorului Valentin Grigorescu. Publicul s-a delectat și cu dansuri populare, susținute de copiii de la cursul de dans popular,

din cadrul Centrului Cultural Pitești, sub îndrumarea instructorilor Violeta Dincă și Rodica Oprican. Evenimentele organizate de municipalitate cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului s-au încheiat cu un program artistic, oferit de Palatul Copiilor din Pitești, sub îndrumarea directorului Ramona Linte.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, lansarea cărții cu titlul „Libertatea de la Iluzie la Realitate”, de Constantin Aninoiu. De profesie expert contabil, autorul este pastor evanghelist și s-a remarcat în viața culturală și spirituală a urbei, printr-o serie de studii și volume cu tematică religioasă. Evenimentul editorial, de o factură specială, a fost moderat de poeta Simona Vasilescu, în cadrul căruia, distinsul autor a abordat conceptul de libertate, din perspectivă biblică. „Viața este o iluzie pentru mulți dintre semenii noștri, întrucât, târziu își dau seama că nu au făcut ceea ce trebuiau să facă. Dacă te înșală cineva este mai ușor, depășești mai ușor, dar cel mai greu este să te înșeli singur”, a atras atenția pastorul Constantin Aninoiu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, spectacolul muzical-literar-artistic, sub genericul „Cireșar Muzical”, dedicat Zilei Internaționale a Copilului. Manifestarea a fost susținută de copii care urmează cursul de actorie la Centrul Cultural Pitești, sub îndrumarea artistului Robert Chelmuș. Talentații micuți, care

fac parte din Trupa de teatru Roberto au recitat poezii tematice, au interpretat piese de muzică ușoară și scenete, spre încântarea publicului format din părinți și bunici. Aspiranții la o carieră în teatru sau în cinematografie au primit asigurări de la coordonatorul lor Robert Chelmuș că vor continua cursurile și în vacanță, în cadrul Școlii de Vară, care se va desfășura atât la Centrul Cultural Pitești, cât și în alte instituții de profil.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” și redacția revistei-document Restituiri Pitești a organizat ediția din luna iunie a proiectului tematic, sub genericul „Piteștii și Mare Unire”, dedicat Centenarului Marii Uniri. Dezbateră, care a fost susținută de lector univ. dr. Marin Toma, redactorul-șef al revistei-document Restituiri Pitești, a reunit un public format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teuleanu și alți pasionați de istorie. „Monumentele și clădirile istorice din Pitești, de acum 50, 60, 100 de ani, sunt un amestec de arhitectură franceză și italiană. Și unele străzi sunt considerate monumente istorice, iar săpăturile arheologice au dovedit faptul că zona Piteștiului era locuită încă din Paleolitic, iar așezarea a fost construită în jurul surselor de apă. Există consemnări despre evoluția Piteștiului de-a lungul vremii, printre care putem menționa construirea în secolul al 17-lea a Bisericii Sfântul Gheorghe, din porunca



Ziua Copilului

domnitorului Constantin Șerban, înființarea primei librării în anul 1852, construirea primei fabrici de lumânări și a primei fabrici de săpun în anul 1860, apariția primei tipografii în anul 1872, construirea primei fabrici de bere în anul 1866, podul peste râul Argeș în anul 1915. Dincolo de cifre, documente istorice, statistică, nu trebuie să uităm, mai ales în anul Centenar, partea care ține de emoție, de sacrificiu al înaintașilor noștri”, a subliniat istoricul Marin Toma.

CARMEN ELENA SALUB

## La Paris, l-am vizitat pe Victor Hugo...

(urmăre din p. 32)

### Correspondențe franco-române, la indigo

Povestea Adelei cu locotenentul englez a avut un corespondent literar-artistic și meleagurile noastre. O ingineră, singura fată a unor părinți avuți și bine văzuți, s-a îndrăgostit, iremediabil, de poetul târgului nostru. Aluia nu-i plăcea de ea drept pentru care s-a și însurat cu o profesoară și au avut împreună o fată. D-ra ingineră îi știa traseul, îi tăia calea, și-l întreba, de câte ori avea ocazia, când se va întoarce acasă. S-a apucat să scrie și ea poezie, ca o ultimă modalitate de a-l convinge pe domnul poet să-și întoarcă privirile spre ea. Zadarnice chinuri ale dragostei. În final, societatea a internat-o într-un azil. Fire samariteană, popa care gestiona azilul, i-a luat fetei și grija averii pământeste. A trecut-o pe numele lui...

### Cum era să se aleagă, pe Canalul Mâncii, praful și pulberea de câteva capodopere...

Pentru că a reușit performanța de a se pune rău, concomitent, și cu Regina și cu Împăratul, Hugo are la dispoziție o săptămână să părăsească insula Jersey și să plece spre Guersney. Dezlănțuită, Marea Mâncii era cât pe ce să ducă la fund cufărul cu manuscrisele hugoliene. S-ar fi pierdut astfel, pentru totdeauna, „Les Miserables”, „Les Contemplations” (vreo 11.000 de versuri) și „Le Fin de Satan”. 13 ianuarie 1856 e o zi importantă pentru toată lumea. E ziua în care ar fi putut să dispără „Mizerabilii”! (Dumnezeul artiștilor n-a îngăduit această tragedie. Leopoldine și Charles Vacquerie, în 1843, n-au avut norocul capodoperelor hugoliene.) „Contemplațiile” salvate sunt editate de Hetzel, cu ajutorul unui luminat director al Siguranței naționale, Pierre Hector Collet Meygret. El a autorizat publicarea pentru că editorul și-a dat cuvântul de onoare că în „Contemplații” nu există niciun vers împotriva regimului. Cartea se bucură, în 1856, de un mare succes material și literar. Cu cei 20.000 de franci drepturi de autor de la Hetzel, Victor Hugo cumpără, în ziua de 10 mai, o casă (ditamai Hautville House) din Guersney. A achitat-o

integral și era, de acum, proprietar. Plătea acum impozite Coroanei și nu mai putea fi expulzat. Casa din Guersney era un imobil foarte mare și very british. O fațadă avea 14 ferestre. La primul etaj locuiau femeile, la al doilea - poetul și fiii săi. La al treilea, Hugo își rezervase un „look out”, foisorul care domina marea și de unde, pe timp senin, putea vedea toată coasta franceză. Locuința și mobilierul era după chipul și asemănarea sa. Andre Maurois, în biografia pe care i-o dedică, zice că „prin coridoarele sumbre aveai impresia că străbați o gravură de Rembrandt. Sufrageria era plină de tapiserii, de faianțe vechi și sculpturi gotice, de fotolii vechi și multe desene proprii. Mobilierul era un amestec abracadabrand de ev mediu și extrem orient. Erau mobile salvate din Paris, cumpărate de la anticarii din Guersney și opere ale meșterilor locali îndrumați de scriitor. În salonul roșu era un vast baldachin roșu din lemn sculptat, o draperie monumentală e purtată de șase sclavi africani lucrați în lemn pictat, totul în mărime naturală. Cristale de stâncă, sticlărie de Murano, paravane brodate cu aur”. Putea, oare, cineva să scrie ceva în acest sarcofag, în aceste săli pline de decorațiuni precum subsolurile din piramidele egiptene? Nu cred. Totul era „o amăgire romantică”, zice A. Maurois. Casa era „magnifică și absurdă în care și cel mai mic obiect purta amprenta stăpânului. Hauteville House era ceva sinistru. Aurării, tapiserii, lemnărie sculptată”. „Iată-ne, din nou, robiți zidurilor”, a concluzionat d-na Hugo.

### Unde scria, de fapt, Omul Ocean?

Ne puneam mai sus o întrebare retorică: cum putea să scrie Hugo în această lume casnică copleșită de o imensitate de lucruri materiale? Răspunsul e „Look out”-ul (sau „Cristal room”-ul) cocoțat în vârful casei și al insulei. Acolo scria Maestrul. „Pe plafon și pe pereți erau oglinzi neargintate. Totul semăna cu o seră. Camera era deschisă spre cer și spre imensitate. Hugo scria în picioare, pe o poliță așezată în fața unei oglinzi decorate, la sugestia lui, cu o floare cu petale stranii. Lângă atelier erau două cămăruțe. Una era prevăzută cu un pat îngust ce avea la căpătâi un cilindru de lemn. Alături dormeau servitoarele. Noaptea, dacă îi veneau în minte versuri le nota imediat”. Hugo vedea Viața ca pe

un exil. „Scoală-te la șase, culcă-te la zece, trăiește de zece ori zece”. Se scula în zori, când trăgea turnul fortăreței. Lucra până la 11. Apoi se dezbrăca, turna pe el apă rece și se freca pe corp cu o mânășă aspră. La amiază era dejunul. Cabinetul de lucru din Paris e tapizat în verde și era, pe perete, câteva tablouri emblematice. Tabloul faimos al lui Leon Bonnat în care Hugo e văzut ca un bărbat încă viril, cu părul alb, barbă albă, cămașă albă (din care se văd doar gulerul și manșetele), totul pe un fond întunecat, rembrandian. Mâna stângă sprijină fruntea, mâna dreaptă e ținută, napoleonian, în fanta hainei, între doi nasturi. Cabinetul mai găzduiește portretele lui Georges și ale Jeannei, iubiții săi nepoți, precum și tabloul lui Bastien Lepage care o înfățișează pe Juliette Druot la anii senectuții. Bustul, faimos, semnat de Rodin întregeste imaginea cabinetului de lucru. Piese de rezistență sunt faimosul „ecritoire”, la care Hugo putea să scrie stând în picioare, și patul în care scriitorul și-a dat ultima suflare în ziua de 22 mai 1885.

### Un final cu Lumină neagră

O congestie pulmonară i se dovedi fatală. Într-un ultim delir a compus un vers perfect: „Aici e bătaia dintre zi și noapte” iar ultimele sale cuvinte au fost: „Văd o lumină neagră”. În acest timp, ca la o comandă divină, s-a abătut asupra Parisului un uragan, cu tunete și grindină. Ultima apariție publică a poetului a fost vizita în atelierul lui Bartholdi unde a vrut să vadă cum se naște Statuia libertății. Pentru cei care cred că bătrânețea e doar o stare de spirit și o cifră oarecare înscrisă-n buletin, vă dăm câteva motive de falnică speranță. (Etimologic, la Hugo, falnic pare a proveni de la falus...) Bătrânul faun a fost viril până cu vreo lună înainte de moarte. (Nu vorbim aici de amorul casnic, soția și amanta erau moarte de mult...) În chestiunea erotică, omul n-a fost din cale-afară de mofturos: a performat și cu femeile din popor, și cu bone, și cu lumea bună și, mai ales, cu actrițe. „Aimer c'est agir!”/ A iubi înseamnă a acționa! În 1885, Hugo a înregistrat, potrivit ultimului său carnet intim, opt performanțe. Nu doar din aceste binecuvântate motive, Patria s-a dovedit a-i fi recunoscătoare și i-a primit, așa cum se și cuvenea, în Pantheon...



**Nota redacției:**  
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Arges** nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat cu icoane pe sticlă.

actualitate

Revista ARGES poate fi procurată și prin comandă directă la sediul, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

**IMPORTANT!** Vă puteți abona pentru anul 2018, costul abonamentului fiind de 42 lei/an.

Plata se face prin mandat postal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel./fax: 0248/219976.

**ARGES**

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:  
**CALINIC,**  
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului  
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**  
(augustindoman@yahoo.com,  
http://www.blogdoman.blogspot.com)

Consilieri editoriali:  
**NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ**  
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**  
**MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**  
Tehnoredactor: **SIMONA FUSARU**

**Redacția:**  
Pitești,  
Casa Cărții,  
Centrul Cultural Pitești;  
**http:**  
www.centrul-cultural-pitesti.ro;  
**tel./fax:** 0248/219976  
**ISSN:** 1221-2350  
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA

**ARG PRESS**

Fiecare autor care semnează în revista ARGES răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.